

Становище

от професор д-р Виолета Михова Йотова, дмн
Р-л на Катедра „Педиатрия”
Факултет по медицина
МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов”, Варна

Относно: дисертационен труд на д-р Юлия Руменова Баздарска, докторант в редовна форма на обучение към Катедрата по педиатрия, МУ-Варна, за придобиване на научно-образователна степен „доктор”, по област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, специалност „Педиатрия“

На основание Заповед № Р-109-143/22.04.2020 г. на Ректора на МУ – Варна и с решение на Научното жури (Протокол №1/24.04.2020 г.) съм определена да изготвя становище за дисертационен труд на тема „ИНОВАЦИИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА УСПЕХИТЕ В ЛЕЧЕНИЕТО НА ДЕЦА И ЮНОШИ С ДИАБЕТ” за придобиване на научно-образователна степен „доктор” по професионално направление 7.1. Медицина, научна специалност „Педиатрия”.

Становището е изготвено според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложението му в Медицински университет – Варна.

Биографични данни.

Д-р Юлия Баздарска е родена през 1988 г. След завършване с отличие на Математическата гимназия „Д-р Петър Берон” в гр. Варна, тя учи медицина от 2007 до 2013 г. Завършва Медицинския Университет във Варна с отличен успех от държавните изпити. Д-р Баздарска започна работа в нашия научен колектив още в студентските си години, с активно участие в проекта ToyBox по 7FP на Европейската комисия. Тя показва завидни организационни и комуникационни умения като изследовател „на поле” и веднага след звършването си се насочи към научно-преподавателска и активна клинична кариера. Беше зачислена след конкурентен изпит в редовна докторантура към Катедрата по педиатрия през 2014 г. и почти веднага след това проведе 5 месечна специализация в Израел във водещата в технологично отношение детска болница Сафра, Sheba Medical Center, част от Университета на Тел Авив, при проф. Орит Пинкас-Хамиел. Отзивите за нейната работа и постижения там са отлични и веднага след завършването си тя показва отлични умения в работата с децата с диабет и техните семейства, обучавани и използващи нови устройства (помпи и сензори), без да има предварителна експозиция и опит с подобни пациенти.

За кратък период д-р Баздарска се превърна в незаменим член на диабетния екип към Клиниката, като нейните многобройни обучения и сертификати, придобити в кратък срок, бяха важна част при акредитацията ни като Референтен център по детски

диабет към мрежата SWEET (www.sweet-study.eu) през 2018 г. От 2017 г. след компетитивен изпит д-р Баздарска бе зачислена като асистент и преподава предимно на студенти от англоезиково обучение. Успоредно с това тя започна специализация по педиатрия от февруари 2016 г., която завърши успешно и до края на 2020 г. и предстои изпит за специалност. Има кратък опит като хонорован асистент по физиология на човека (2013-2014 г.).

Д-р Баздарска има отлична езикова подготовка – владее отлично английски език и добре немски език, като нивото и на познание на медицинската лексика е отлично и с лекота подготвя научни съобщения и статии на английски език и се включва в международни курсове и обучения. Общата и научна продукция възлиза на 13 публикации в българска и чужда периодика, 19 участия в международни и български научни събития, с 10 резюмета, публикувани в списания с IF. Участвала е в основните международни и национални научни събития в своята област в последните 4 години.

Д-р Баздарска е напълно подготвена сама да планира, осъществява и анализира получените резултати от научни изследвания. Активен участник е в проекта Feel4Diabetes (2014-2019 г.) по програма Хоризонт2020 (www.feel4diabetes-study.eu) и в проект „Сърдечно-съдов и метаболитен риск, свързан с висцералната мастна тъкан, при пациенти с тип 1 захарен диабет”, финансиран от Фонд „Научни изследвания” към МОН (2017-2020 г.). Въпреки краткия си трудов стаж, тя участва и активно допринесе за успеха на редица обществени и научни инициативи, свързани с детския диабет, като модерирание и превод в ефир на Следипломния обучителен курс на ВАПЕД за психолози (детски диабет и отклонения в половата диференциация), 3-5.10.2017 г., както и като лекар-обучител в 3 летни диабетни лагера. Поддържа ежедневен он-лайн контакта с пациентите с диабет на помпи и сензорно-усилена помпена терапия.

1. Оценка на актуалността на темата:

Настоящата работа е първата у нас, доколкото ми е известно, която систематизира няколко проучвания, оценяващи условията за въвеждане на иновативно диабетно лечение на база на единно базиран диабетен екип. Дисертацията третира въпроси, почвили се в научното пространство в последните 10 години и особено в последните 1-2 години. Освен това, въпроси като училищна грижа, качество на живот и нови показатели за проследяване на контрола са много актуални за съвременното поведение към пациентите с диабет.

2. Структура и оценка на разделите на научния труд.

Дисертацията е добре структурирана в 195 стандартни страници, като включва изследвания върху **общо 550 деца с диабет** и техните семейства:

- *Литературен обзор (34 стр.).* Съвременен, добре подреден и с формулирана необходимост от извършването на изследването.
- *Цел и задачи (1 стр.).* Ясно са формулирани 8 основни задачи, отговарящи на поставената цел.

- *Постановка на собствените проучвания (17 стр.).* Дисертационният труд на д-р Баздарска включва 5 подпроучвания, едното от които с 2 допълнителни раздела, които следват логиката на подготовката в българската детска диабетна популация за въвеждане, поддържане и увеличаване на успехите от иновативните методи на лечение, най-вече помпена терапия, постоянно глюкозно мониториране, сензорно-усилена помпена терапия и най-новото явление в тази област – т. нар. „Направи-си-сам/Do-It-Yourself” затворени системи. Отделните подпроучвания са с разнообразен дизайн и варират от анкети до интервенционално сравнително проучване на пациенти на постоянно глюкозно мониториране. Напълно разбираемо и прегледно е разяснена методологията на отделните проучвания и са посочени методите и възможностите на всички изследвания. Едното от проучванията е финансирано като изследователски проект от Фонд „Наука” на МУ-Варна. Работено е с разрешение от Комисията по етика на научните изследвания към МУ-Варна (КЕНИМУВ), като в приложения са представени всички необходими документи, вкл. отделните инструменти (анкетни карти, сензорни разпечатки, етично разрешение). Подробно са разяснени методите за анализ, като дисертантката самостоятелно е изработила по-голямата част от анализите.
- *Резултати. (42 стр.)* В над 40 стр., 21 таблици и 40 графики, съпроводени с разбираем и последователен текст, дисертантката е представила получените резултати. Спазена е последователността на поставените задачи и е следван замисълът на научната разработка. За първи път у нас са проучени подробно условията за грижи в обществото за децата с диабет, тяхното и на техните семейства качество на живот в зависимост от прилагания метод на терапия, подобрението в контрола на диабета при започване и усъвършенстване на помпената терапия и сензорното проследяване на нивото на глюкоза. С присъщата и скромност, д-р Баздарска не подчертава личния си принос в постигнатите резултати на проучването отн. предимствата и недостатъците на постоянното глюкозно мониториране. Именно в него ясно проличава ролята на лекаря, която остава основна дори и при употреба на тези обслужвани от родителите средства за лечение. Особено ценно в световен мащаб е изследването на Do-It-Yourself затворените системи, като макар и при относително малък брой пациенти, публикуваните данни отн. това лечение са много оскъдни към момента. Ролята на изчислените и оценени нови сензорни показатели (TIR, CV%, КГ<3,9 ммол/л, КГ>14,0 ммол/л, eHbA1c%) е представена пълно и убедително, вкл. за целите на съвременната клинична практика.
- *Обсъждане (32 стр.).* Последователно, точно и следвайки целта на работата и поставените задачи, д-р Юлия Баздарска излага съпоставката на своите научни резултати със съвременните научни познания по въпроса, умело вплитайки данни от последни проучвания от богатия книгопис на дисертацията. Без излишно многословие, самокритично и достатъчно ясно д-

р Баздарска интерпретира постигнатите резултати и очертава посоката за бъдещи изследвания. В обсъждането са застъпени всички резултати в последователен ред, което улеснява читателя и засилва впечатлението от постигнатите резултати.

- *Изводи, приноси и заключение (3 стр.).* Ясно и прегледно са формулирани общо 15 извода в съгласие с поставените задачи. Повечето се извеждат за първи път в националното научно пространство, а някои – и в международното такова. Големият обем на изследваните лица (общо 550) и особено данните за отличните постижения в добре контролирана високотехнологична група от пациенти очертават насоките за педиатрична диабетна грижа у нас в следващите десетилетия. От фундаментално значение са изводите отн. ползите от отдалечен лекарски контрол; ползите от постоянна сензорна употреба; доказателствата за възможната промяна в рутинното диспансерно наблюдение на пациентите с диабет, използващи иновативни средства, с намаление на посещенията на място и използване на параметри за контрол, генерирани от сензорните системи; доказаната възможност за постигане на отличен контрол у нас съвместно с пациентите, както и постигането на отлични ниво на качество на живот, въпреки изискванията на хроничното метаболитно заболяване и малката възраст на децата. На база на изводите, при висока степен на критичност, точност, яснота и значими практически ползи, са формулирани 7 приноса, които приемам за напълно валидни и полезни за бъдещата работа.
- *Публикации във връзка с темата.* Представени са 3 публикации (2 статии на български език, 1 статия на английски език, 1 участие на български конгреси с международно участие и 4 участие в международни конгреси с отпечатано резюме).
- *Приложения (21 стр.).* Тази част от научния труд е особено ценна като пример за начина на изработване на научното изследване и прозрачност на научната методика. Д-р Баздарска е включила и публикува абсолютно всички използвани инструменти, които е използвала. Именно пълното публикуване на целия инструментариум на проучването подчертава достоверността на получените резултати, както и дава възможност за бъдещи научни разработки в тази област и на други научни колективи.
- *Книгопис (34 стр.)* - 290 източника, от които 8 на кирилица. Малкият брой български проучвания в областта е заради иновативния характер на изследването и липсата на много родни проучвания. Източниците са публикувани коректно и са много съвременни, като повечето са от последните 5 години. В библиографията фигурират всички публикувани консенсуси и гайдлайни по тематиката на дисертацията. Приятно впечатление прави цитирането на публикувани на английски език български или съвместни публикации от международни научни издания. Общо 153

(53%) публикации и он-лайн източници са от последните 5 години. Не се забелязват значими повторения в цитирането.

4. Критични бележки:

Като научен ръководител на дисертантката нямам право на критични бележки. Освен докторант и специализант, д-р Юлия Баздарска е изграден клиницист-диабетолог и преподавател с активна дейност по време на изработване на научното изследване, независимо от крехката си възраст. Нейната биография говори достатъчно добре за вложения труд и постигнатите успехи. Изключително широката работа по дисертацията с лично провеждане на всички изследвания, някои от които доста мащабни, интерпретирането на методите за статистическа обработка, в справянето с цялата съвременна литература по проучваните въпроси не позволиха на д-р Баздарска да публикува до момента всички значими резултати от дисертационния труд, но гарантирам, че тя ще се справи и с тази задача в близкото бъдеще. Особено е важно значимите постижения на българската диабетна школа в грижите за децата с диабет у нас да бъдат публикувани в международното научно пространство.

5. Заключение:

Дисертационният труд на д-р Юлия Баздарска е широкомащабно, модерно, добре планирано и прецизно извършено и интерпретирано изследване на различните аспекти на съвременната технологична терапия при деца с диабет. Дизайнът на отделните подпроучвания е съвременен и елегантен, а участниците са правилно подбрани и изследвани, спазвайки всички етични правила и осигурявайки пълна прозрачност на използваните методи и инструменти. Приложени са и добре са обяснени подходящи методи за обработка на резултатите, с извличане на основни закономерности в доказателство на основните тези. Направени са важни, достоверни и с огромно практическо значение изводи. Всичко това е възможно на базата на рутинната клинична практика на Клиниката, в която е проведено изследването и отразява работата на целия диабетен екип (лекари, сестри, психолози, социални работници), чийто ценен член е д-р Баздарска. От своя страна, достигнатите научни изводи са база за надграждане на настоящата клинична практика и това със сигурност ще бъде направено.

Всичко това ми дава основание да изразя своето **положително становище** и да препоръчам на уважаемото Научно жури да присъди на д-р Юлия Руменова Баздарска научно-образователната степен “Доктор”.

13.05.2020 г.

гр. Варна

/проф. д-р В. Йотова, д.м.н./